Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi (241/2020 vp)

Työ- ja tasa-arvovaliokunta 23.3.2021
Johtava asiantuntija Marjukka Turunen
Juristi Antti Ristimäki

Kela|Fpa

Tärkeimmät havainnot

- Työllisyyspalvelujen, sote-palvelujen sekä laajasti sosiaaliturvaan kuuluvien palvelujen ja etuuksien yhteensovittamisessa tärkeintä on varmistaa asiakkaan palvelujen ja etuuksien yhteensovittaminen ja yhteisen asiakkaan tilanteen hoitaminen kokonaisvaltaisesti hänen etuus- ja palveluketjussaan toimivien organisaatioiden toimesta.

- Tähän tavoitteeseen päästään täsmentämällä ja selkeyttämällä lainsäädäntöä siten, että asiakkaan tieto on kaikkien sitä tarvitsevien toimijoiden käytössä asiakasta palveltaessa riippumatta siitä, millä toimijalla on työllisyyspalvelujen järjestämisvastuu. Sujuvan tiedonsiirron merkitys on sitä suurempi, mitä useamman toimijan kanssa työnhakija joutuu asioimaan.

Tärkeimmät havainnot

- Hallitusohjelman mukaan kuntien roolia työllisyyspalvelujen järjestäjänä vahvistetaan. On mahdollista, että työtön ilmoittautuu tulevaisuudessa työnhakijaksi TE-toimistoon, saa työllisyyspalveluja kunnasta, hakee etuutta Kelasta tai työttömyyskassasta ja saa sosiaali- ja terveyspalveluja hyvinvointialueelta. On hyvä huomioida, että eri asiakasryhmillä on erilaisia tarpeita ja erilaiset olosuhteet edellyttävät eri tavoin toimijoiden yhteistyötä.

- Tällä hetkellä asiakkaiden tilanteiden kokonaisvaltainen läpikäynti Kelan ja muiden toimijoiden välillä hoidetaan pitkälti asiakkaan suostumuksella. Mitä asiakastietoja ja mihin tarkoitukseen yhteistyössä voi käsitellä asiakkaan suostumuksella tai ilman suostumusta on säädetty puutteellisesti ja epäselvästi. Tämä on ongelmallista sekä käytännön yhteistyön, että Euroopan unionin tietosuoja-asetuksen vaatimusten näkökulmasta. Lainsäädäntöä tulisi selkeyttää tältä osin. Myös yhteinen järjestelmätuki kokonaisvaltaiseen tiedon hyödyntämiseen tulisi kehittää.

Tärkeimmät havainnot

- Sosiaaliturvaetuuksien ja palvelujen yhteensovittaminen asiakkaiden muiden palvelujen (esim. sote-palvelujen ja työllisyyspalvelujen) kanssa tulisi näkyä vahvemmin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain säännöksissä (erityisesti järjestämislain 10 pykälä).

- Olisi tärkeää tarkastella mahdollisuutta laajentaa nykyistä hyvin toimivaa työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa (1369/2014, jäljempänä TYP-laki) tarkoitettua yhteistoimintamallia asiakkaiden kokonaisvaltaiseksi palvelemiseksi eri toimijoiden välillä yhteisen asiakasrekisterin kautta. Nykylainsäädännön muutoksella voitaisiin merkittävällä tavalla laajentaa monialaisen palvelun kohdejoukkoa ja asiakastietojen tarkoituksenmukaista hyödyntämistä.

Kela|Fpa

Tärkeimmät havainnot

- Viranomaistahojen sekä kumppaneiden välistä välttämätöntä vuoropuhelua varten tulee olla sekä raamitukset lainsäädännössä, ratkaisut IT-järjestelmissä sekä sähköisissä palveluissa, tahtotilaa sekä yhteisesti sovitut toimintamallit, missä tilanteissa toimitaan ja miten asiakkaan kokonaistilanteen kartoittamiseksi sekä yhteisen vuoropuhelun kautta asiakkaan etuuksien ja palvelujen yhteensovittamiseksi. Tätä yhteistä vuoropuhelua varten tulisi löytää mitä pikimmin jo nykymaailmassa **kansallinen, arkaluonteisten asiakastietojen käsittelyyn soveltuva ratkaisu**.

- On huomattava, että **toimijoiden määrä kasvaa nykyisestä**, yhteistyötä tulee monissa tilanteissa tehdä nykyisen kuntayhteistyön sijaan **sekä kuntien että hyvinvointialueiden kanssa saman asiakkaan tilanteessa**. Tällä hetkellä useat toimijat tekevät samoista asiakkaista toisistaan erillään samojen asioiden kartoitusta erilaisiin palvelusuunnitelmiin.

Kela|Fpa

Tärkeimmät havainnot

- Laajat muutokset eri toimijoiden tehtävien jaoissa aiheuttavat aina laajasti erilaisia muutoksia ja edellyttävät yleensä merkittäviä investointitarpeita. Erilaiset muutokset työnjakoihin ja järjestämis- ja toimeenpanovastuisiin tulee viedä myös tietojärjestelmien tasolle.

- Työttömyysturvaan ja muihin etuuksiin liittyviä etuustietojärjestelmiä sekä maksatusjärjestelmiä Kela on rakentanut, kehittänyt ja ylläpitänyt jo vuosikymmenten ajan ja siten ne ovat erittäin toimintavarmoja ja pitkälle automatisoituja. Kelan haluaa tuoda tämän esille mahdollisten työnjakojen muutosten tarkasteluun.

Hyvinvointialueiden toiminnan vakiinnuttaminen toiminnan käynnistymisen jälkeen vie todennäköisesti vuosia, eivätkä hallinnon muutokset saa vaarantaa asiakkaille kuuluvia oikeuksia ja etuuksia. Näin ollen asiakkaiden oikeuksien ja tarpeiden turvaamiseksi on tarpeen arvioida vasta myöhemmin, mitä muita uusia tehtäviä hyvinvointialueille on perusteltua siirtää.

Kela|Fpa

Kiitos

Kela|Fpa